

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite og sjøfarts- og fiskerikomiteen Fellesmøte onsdag den 29. januar 1964 kl. 10.

Møtet ble ledet av utenrikskomiteens formann, F i n n M o e .

Til stede var: Fra den utvidede utenrikskomite: Bondevik, Braadland, Kjøs, Langhelle, Langlo, Finn Moe, Aase Lionæs (for Nordahl), Erling Petersen, Jakob Pettersen, Reinsnes, Røiseland, Rakel Seweriin, Hambro (for Bergesen), Leirfall (for Borgen), Borten, Dahl, Hareide, Johs. Olsen og Treholt.

Fra fiskerikomiteen: Brommeland, Eikrem, Engan, Hamran, (Hareide), Asbjørn Holm, Helge Jakobsen, Sunniva Hakestad Møller, Nybø, (Johs. Olsen), Toppe og Warholm.

Av regjeringens medlemmer var til stede: Utenriksminister Lange og fiskeriminister Magnus Andersen.

Dessuten ble følgende embetsmenn gitt adgang til møtet: Fra Utenriksdepartementet statssekretær Boyesen, ekspedisjonssjefene Halvorsen og Evensen og byråsjef Ofstad. Fra Fiskeridepartementet ekspedisjonssjefene Sellæg og Gundersen.

Formannen: Møtet er, som alle vet, sammenkalt for at utenriksministeren kunne få gi en redegjørelse om hvordan det ligger an med *fiskerigrensespørsmålet og konferansen i London*. Jeg gir ordet til utenriksministeren.

Utenriksminister Lange: I samsvar med Stortingets reglement ber jeg om at dette møte og det som blir forhandlet på dette møte, blir betraktet som hemmelig.

Jeg går ut fra at det ikke er nødvendig å gjenta det som har vært sagt på tidligere møter av de to komiteer, men at jeg kan ta tråden opp der hvor vi slapp den sist. Det var i sluttfasen av den annen sesjon av fiskerikonferansen i London. Da forelå det fra den norske delegasjon et spørsmål om den kunne få fullmakt til, hvis den fant det hensiktsmessig, å tilby overgangsrettigheter i vårt ytre 6-mils belte fram til 1974, altså for en ti-årsperiode som skulle begynne å løpe i år. Konklusjonen på drøftingene her i komiteen var da at Regjeringen fikk tilslutning til at delegasjonen skulle ha denne anledningen. Det var da under forutsetning av at en slik innrømmelse fra norsk side ville bringe de andre deltagende land på konferansen til å godta at det skulle gjøres unntak for hele norskekysten, slik at vi kunne opprettholde vår nåværende ordning og at den kunne gjøres gjeldende fullt ut fra 1974.

Under arbeidet på slutten av konferansen satte den norske delegasjon fram to forslag til tilleggsartikler som tok sikte på å sikre de norske interessene. Det ene forslaget gikk ut på at de stater som har etablert en 12 miles fiskerigrense før inngåelse av avtalen, skal få godkjent sine etablerte fiskeriordninger. Det andre forslaget gikk ut på at Norge for sin del skulle anerkjenne overgangsrettigheter for tradisjonelt fiske i sonen mellom 6 og 12 mil fram til 31. oktober 1974. Men det viste seg den siste dagen på konferansen at ingen av disse forslagene førte fram – så

vidt delegasjonen kunne oppfatte det, vesentlig på grunn av at Storbritannia satte seg imot det; de var de eneste som uttrykkelig tok ordet til de norske forslagene og uttalte at de ikke kunne akseptere dem. Bakgrunnen for denne britiske holdningen er et sterkt press som de britiske trålerorganisasjonene øver på den britiske regjering for å oppnå langsiktige fiskerettigheter i hele Nordsjø-området, altså inklusive langs norskekysten; og det er jo ingen hemmelighet at i Storbritannia går man mot valg. Det later også til å være på det rene at det forut for dette britiske nei ble øvet et visst påtrykk på britene, både fra vest-tysk og fra nederlandsk side, for å få dem til å endre sin holdning, men uten resultat.

Etter avslutningen av den annen fase av fiskerikonferansen er da situasjonen den at Norge, fordi vi ikke kan oppnå unntaksordning, ikke kan godta avtaleutkastet. Heller ikke kan Island godta det, trass i at de var stilt i utsikt en unntaksordning, men deres problem er at ved å gå med på avtaleutkastet forplikter de seg til ikke å gå ut over 12 mil, og det kan Island ikke på grunn av et alltingsvedtak som stiller det opp som et uttrykkelig mål at de skal nå ut til kontinentalsokkelen. Danmark kan heller ikke godta avtaleutkastet for så vidt angår Færøyene og Grønland. Og det er ikke i øyeblikket helt klart om Storbritannia og fellesmarkedslandene er villige til å innarbeide særordninger for Færøyene og Grønland. Det ser ut til at det ikke er noen større problemer i forhold til Grønland – skjønt enkelte av fellesmarkedslandene har reservert seg der – mens Storbritannia har reservert seg for Færøyene. Men holdningen har allikevel vært noe mindre steil overfor de islandske og de danske ønskemål enn overfor Norge. Det som er problemet, er at ingen av de deltagende land synes det er rimelig at vi krever unntak for *hele* norskekysten. Derimot har en rekke av dem gitt til kjenne at hvis vi ville komme og kreve unntak for de deler av norskekysten hvor fiskeriene er det absolutt vesentlige livsgrunnlag, så kunne de tenke seg å gi oss unntak for de delene av kysten. Men ingen av dem har gitt til kjenne at de har noen egentlig lyst på å unnta hele den norske kysten, skjønt det kom antydninger på konferansen fra vest-tysk, fra nederlandsk og fra fransk hold om at hvis alle landene på konferansen, altså også Storbritannia, kunne akseptere overgangsordninger fram til 1974 og deretter full 12-mils grense, så kunne de for sin del også tenke seg å akseptere det.

Det som ble gjort gjeldende fra britisk og delvis også fra fellesmarkedslandenes side, er at Norge ikke er avhengig av fiske utenfor kysten på samme måte som Island, Færøyene og Grønland. Men jeg vil med en gang føye til at det fra britisk side ble gjort klart at de for sin del følte seg bundet av fiskeriatvaten med Norge av 17. november 1960, så hvis ikke noen annen ordning kom i stand, trakk de seg ut av den ytre 6-mils sone når den avtalen utløp i 1970.

Den 16. januar, altså enda under slutfasen på fiskerikonferansens annen sesjon, overleverte ambassadør Skaug i London et memorandum til det britiske utenriksdepartement, hvor det ble rettet en anmodning til britene om å revidere sin innstilling overfor den norske fiskerigrensen. I dette memorandumet ble det spesieltpekt på at britene selv gjennom overenskomsten av 1960 hadde godtatt at 12-milsgrensen skulle være fullt gjennomført etter 31. oktober 1970. Denne henvendelsen fra norsk side ble besvart i et brev av 17. januar i år, altså dagen etter

samtalen, undertegnet av Peter Thomas, som er Minister of State i det britiske utenriksdepartement og var president for fiskerikonferansen. I dette svaret fastholder britene sine synspunkter og gjør gjeldende at det norske tilbud om overgangsrettigheter til 1974 ikke er tilstrekkelig; skulle vi komme med i avtalen, måtte vi tilby rettigheter på en eller annen måte for hele avtaleperioden, det vil si for minimum 22 år fra nå av.

Så melder da spørsmålet seg, hvordan vi videre skal forholde oss. Selv om rettsoppfatningen med hensyn til fiskerigrensene internasjonalt ikke er avklart, er det Regjeringens oppfatning at Norge står på folkerettens grunn når vi hevder en 12 mils fiskerigrense. Det spørsmålet ble grundig vurdert før vi gikk til utvidelsen av vår fiskerigrense i 1961, og folkerettsekspertene her hjemme var da samstemmige om at folkeretten hjemlet det skritt vi da tok. På den andre siden er det også klart at vi av mange grunner nå bør unngå en ny sak om våre fiskerigranser for domstolen i Haag – av de grunnene som jeg har redegjort for tidligere her i komiteene. Og i denne forbindelsen skal vi huske på at selve tidsforløpet er av betydning for vår sak. Det er åpenbart at tiden arbeider for oss. Statspraksis, som spiller en stor rolle på et område hvor de formelle rettsreglene er så flytende som på folkerettens område, viser en klar utvikling i retning av å anerkjenne 12 mils fiskerigrense.

Og her representerer jo også selve det foreliggende avtaleutkast et nytt faktum i vår favør. Det at en lang rekke europeiske stater vil gå med på en avtale der fiskerigrensen overfor utenforstående – altså de som ikke er med i avtalen – blir satt til 12 mil, betyr en vesentlig styrking av det folkerettsprinsipp som våre norske grenser, vår 12-milsgrense, bygger på.

Men denne saken har jo også handelspolitiske sider som vi er nødt til i hvert fall å være klar over når vi bestemmer oss for hvilken linje vi vil følge. Særlig på britisk side, men også fra fellesmarkedslandene, legges det ikke skjul på at fiskerigrensespørsmålet og handelen med fisk etter deres oppfatning må sees i sammenheng. Og i forholdet til de andre land som er med i London-konferansen, vil det kunne være av betydning for den handelspolitikk de kommer til å følge i framtida for så vidt fiskevarene angår, om Norge er med i avtalen eller ikke. Det er i denne sammenheng verdt å merke seg at det her dreier seg om en multilateral avtale som først og fremst omfatter EFTA og fellesmarkedsland. Den er et uttrykk for samarbeid mellom land fra begge disse to grupperingene, på et begrenset felt, og har for så vidt gjennom det sin egenverdi. På bakgrunn av dette forholdet ville det være ønskelig om fiskerigrensespørsmålet ikke fortsatt var et friksjonsmoment i handelspolitikken i videste forstand. Med vår avhengighet av fiskeeksporten både til EFTA og til Fellesmarkedet, er det av stor betydning for en utvidelse av fiskemarkedene og for lønnsomheten i fiskeriene at dette friksjonsmomentet fjernes.

Den konkrete situasjonen vi står overfor, er denne: Ved EFTA-konvensjonen innrømmet britene visse fordeler til de fiskeeksporterende EFTA-land under ett, særlig ved at de inkluderte frossenfilet i tollavtrappingen for opp til 24 000 tonn pr. år. Av de viktigste fiskevarer som ikke omfattes av tollavtrappingen i EFTA, må nevnes ferskfisk, hvor tollsatsen i Storbritannia er 10 pst. Norge har i EFTA om og om igjen krevd at alle fiskevarer bør komme inn under konvensjonens bestemmelse

om tollavvikling, men dette kravet har britene avvist nettopp med en henvisning til sammenhengen mellom adgangen til fiskebankene og handelen med fisk. Og vi kan vel ta det for gitt at det ikke er store muligheter for at britene kommer til å endre dette sitt syn. Det er lite trolig at vi kan komme videre for så vidt angår handelen med fisk i EFTA, dersom Norge ikke kommer med i avtalen. Det har størst betydning for frossenfiletens vedkommende ved at tollinnrømmelsene er avgrenset til 24 000 tonn årlig. Alt i 1963 var denne importen til Storbritannia oppe i 14 000 tonn, mot 9 700 tonn i 1960.

I forhold til fellesmarkedslandene er det handelspolitiske forholdet enda viktigere. I 1962 utgjorde den norske eksport av fiskevarer til CEE-landene 174 mill. kroner, og det er et betydelig tall. Men av enda større betydning er kanskje disse landene som potensielle markeder i framtida for høyt foredlede fiskeprodukter. Innen 1970 vil de felles ytre tollsatser for fiskevarer i CEE være fullt gjennomført. Disse tollsatsene er relativt høye og vil bety en vesentlig høyere tollbelastning for den norske eksport av disse varene enn den vi har i dag. Hittil har vår eksport til fellesmarkedslandene vært lettet gjennom de tollfrie kvoter eller kvoter med nedsatt toll, som av Kommisjonen har vært gitt enkelte av medlemslandene for en rekke fiskesorter, men etter gjeldende oppfatning i EEC vil de gradvis falle bort, og vi har allerede opplevd i løpet av de senere årene at de er blitt redusert gradvis.

Et annet moment i denne forbindelsen som også er viktig, er CEE's felles fiskeripolitikk. Den er ennå ikke utformet, men hvilke omsetningsformer og hvilke andre regler som kommer til å bli fastlagt innenfor Fellesmarkedet når det gjelder fiskerinæringen, det vil kanskje komme til å ha like stor betydning som de rent tollmessige ordningene som man der kommer fram til. Kommisjonen har uttalt at den vil legge fram et opplegg til fiskeripolitikk for CEE innen utgangen av dette året, og dette opplegget vil da – det må vi regne med – omfatte markedsordninger, regler for landing og andre ting. Og som jeg sa, kan det at disse ordningene blir liberale i sitt innhold, være like viktig som at Fellesmarkedet fører en liberal tollpolitikk.

På det tollpolitiske felt skal det som kjent føres forhandlinger, som skal ta til i Genève i år – det som kalles Kennedy-runden. Forhandlingene begynner i mai i år. I denne runden er siktepunktet at tollsatsene over en fem-års periode skal reduseres til det halve, og at det skal være færrest mulig unntak fra denne regel. Men det er ennå ikke definitivt avklart om fisk og fiskevarer for alvor kommer med i en slik generell reduksjonsplan. Det er av vesentlig betydning for oss at så skjer, men vi har ingen garanti for at det kommer til å skje. Forholdet er det at sammen med Storbritannia har fellesmarkedslandene sterke beskyttelsesinteresser å vareta på dette område, og det er disse landene som gjennom sin holdning i stor utstrekning vil bli bestemmende for i hvilken grad fisk og fiskevarer skal bli tatt med i de kommende tollforhandlinger i GATT.

På den tredje sesjon i fiskerikonferansen, som er berammet til å finne sted i London i de siste dagene av februar, nærmere bestemt fra 26. til 29. februar – og ikke, som det til stadighet feilaktig har forekommet i pressen, i begynnelsen av februar – kommer handelsspørsmålene opp. Det foreligger et forslag til resolusjon

som tar sikte på at fiskevarene skal bringes inn i Kennedy-runden. Selv om denne resolusjonen ikke inneholder konkrete forpliktelser, kan den få sin betydning for de framtidige forhandlinger om handelen med fisk.

Som konklusjon kan jeg si at Regjeringen er kommet til at Norge, nettopp fordi denne resolusjonen om handelen med fisk kommer opp, bør delta også i det siste møtet av fiskerikonferansen i London, som skal holdes 26. – 29. februar. Men det er ikke bare på grunn av denne resolusjonen om handelen med fisk. Vi vil gjøre enda et forsøk på å få støtte for at Norge kan bli med i konvensjonen med en unntaksordning som respekterer den norske fiskerigrensen med tidsbegrensede overgangsrettigheter fram til 1974 for de andre partnere i avtalen. Og i tiden inntil konferansen kommer sammen igjen, altså i de fire ukene som vi har foran oss, vil vi på diplomatisk vei gjøre hva vi kan for å vinne forståelse for de norske synsmåtene. Men jeg må åpent si at vi har ingen illusjoner om at det er noen store muligheter for at vi kan få tilslutning for en særordning for Norge på det forestående møte i London. Men altså, selvom det ikke skulle lykkes, og vi blir stående utenfor avtalen, så kan vår deltagelse i møtet ikke påføre oss noen skadevirkninger, og ved å ha deltatt vil vi i all fall ha prøvet alle muligheter som måtte være til stede for å vinne forståelse for det norske standpunkt.

Formannen: Jeg skal takke utenriksministeren for redegjørelsen. Er det noen som forlanger ordet?

Braadland: Jeg vil bare stille noen spørsmål i første omgang.

På det siste møtet diskuterte vi også innholdet av dette avtaleutkastet, og et av hovedpunktene for oss der, hadde jeg inntrykk av, var at de syv – EEC-landene og Storbritannia – ikke ville akseptere vår grunnlinjeopptrekning slik som den fant sted i Haag, og at de insisterte på å følge Genève-formelen. Bak denne opptrekning av grunnlinjene ligger det så vidt jeg forstår en for oss meget vesentlig ting, som vel særlig kan bli viktig i Vesterålen og Lofoten-området, for så vidt som den største avstand åpent hav som grunnlinjene kan trekkes over, er oppgitt til 20 km. Jeg vil gjerne vite om det spørsmål ble drøftet i siste omgang i London, og hvorledes reaksjonen eventuelt var der.

Dessuten skulle jeg gjerne vite, siden vi fikk så pass utførlige opplysninger om avsetningsvanskelighetene som vi kan stå overfor for fisk og fiskeprodukter i EEC og i Storbritannia, om vi kan få en tallmessig oppgave over hva tollbelastningen betyr på det kvantum fisk vi i dag eksporterer. Det vil da være lettere å vurdere tyngden av den tollbelastning vi vil få.

Endelig skulle jeg gjerne ha noen flere opplysninger om hvorledes andre land, da særlig de skandinaviske land, ser på deltagelsen i neste omgang av forhandlingene. Jeg skulle meget gjerne vite hvordan først og fremst Island der står, og også hvordan Danmark og Sverige stiller seg. Så må jeg eventuelt senere få lov å komme tilbake til spørsmålet om landingsrettigheter og handelen med fisk.

Utenriksminister Lange: Det er helt klart at vi måtte ha unntak også for grunnlinjespørsmålet. Derfor er det norske forslaget om en tilleggsbestemmelse formet slik at det dekker hele den norske fiskerigrenseordning inklusive våre grunnlinjer. Det spørsmålet ble ikke drøftet på selve London-konferansen, det ble betraktet som et mer teknisk spørsmål som skulle drøftes mellom de eventuelle deltakere i avtalen. Men det ble gjort helt klart fra norsk side at vi for vårt vedkommende måtte holde på våre grunnlinjer som vi har fått godkjent ved dommen i Haag.

Det er ikke mulig å si bestemt tallmessig i dag hva en slik tollbelastning vil bety for våre avsetningsmuligheter i fellesmarkedslandene. Vi har ikke tilstrekkelig sikkerhet for hva vi eventuelt kan oppnå av tollkvoter, og det vil bety en vesentlig ting i det hele bilde hva vi der kan oppnå eller ikke kan oppnå. Vi har ikke gitt opp forsøkene på at vi også ved en full gjennomføring av fellestariffen skal kunne oppnå at Kommisjonen innrømmer tollkvoter, og det kommer til å bli tatt kontakt med Kommisjonen i nær framtid om nettopp det problemet, for at de skal være fullstendig klar over både i Kommisjonen og i de enkelte medlemsland i Fellesmarkedet hva denne tollbelastningen kan komme til å bety av hindringer for oss hvis den blir opprettholdt fullt ut.

Det er ikke helt på det rene hvordan de andre nordiske land som var med – dvs. Island, Sverige og Danmark – kommer til å stille seg, men alle indikasjoner er for at Danmark og Sverige kommer til å delta på den fortsatte konferansen. Island har ennå ikke tatt standpunkt. De meldinger som har stått i avisene om at Island har bestemt seg for å boikotte konferansen – som har vært ordbruken i pressemeldinger – har intet grunnlag i den talen av den islandske utenriksminister som meldingene påberoper seg. Han har der bare sagt at nå må vi grundig overveie om det er av interesse for Island fortsatt å delta, men han har ikke fastlagt noe standpunkt. Det fikk jeg bekreftet i en samtale med den islandske ambassadør så sent som i forgårs.

Røiseland: Eg har ikkje noko å merke til at Regjeringa vil la seg representere når konferansen tar til igjen. Det meiner eg er riktig, så viktig som dette spørsmålet er. Eg er òg einig i at ein på diplomatisk veg må prøve å få dei opplysningar som er råd, og prøve å påverke partane så langt det går. For meg står det slik at det er på denne vegen vi har best sjanse for å nå fram. I London sit jo faktisk bare representantar for fiskeridepartementa, og dei tar vel ikkje alltid så sterke politiske omsyn, omsyn til det europeiske samarbeidet, så der er det nok verre å kome fram.

Elles har eg inntrykk av at faren for at det kan bli noka Haag-sak av dette for vårt vedkomande, vel må vere nokså minimal no. Eg er samd med utanriksministeren i at vi, som situasjonen er no, ikkje bør få noka sak i Haag. Men kjem det no i stand ein avtale, så skriv då Frankrike og Storbritannia og dei andre under på ei ordning som fører til at kyststaten sjølv har jurisdiksjon heilt ut til 12 mil, og då vil det jo vere nokså urimeleg om Frankrike vil gå til prosess mot oss og seie at den norske 12 mils grensa, den kan ikkje godtakast, når dei sjølve har jurisdiksjon inntil 12 mil. Men det dei i tilfelle kunne gå til Haag med, det var ein påstand om at vi også skulle gi rettar til dei andre som hadde drive tradisjonelt fiske

innan dette området. Men det er ei heilt anna sak, og det ville også bli ei så lita sak at det ikkje kunne vere tale om å gå til Haag med den, så mykje meir som det òg er tilbode dei overgangsrettar inntil 1974. Så eg synest nok at faren for søksmål i Haag er nokså minimal, dersom det kjem i stand ei vesteuropeisk ordning.

Men så har vi dette at dersom dei andre kjem fram til ei ordning som vi ikkje godtar, så blir vi vel også utanfor når det gjeld den eventuelle avtalen som dei får om handel med fiskeprodukt – det er jo det som er det kinkige. No er ikkje eg klår over – og det vil eg gjerne spørje om – kor langt dei andre faktisk kan gå når ikkje vi er med, når det gjeld å liberalisere fiskeomsetninga. Det er klart at EEC for sitt eige vedkomande kan gå så langt dei vil utan omsyn til GATT. Det kan vel også EFTA. Det er vel også truleg at ein avtale mellom EEC og EFTA i det heile vil vere ubunden av GATT. Men når no Spania er med og vi som EFTA-partnar er utanfor, kor langt kan då dei andre kome med avtalar og halde oss utanfor, utan å kome i konflikt med GATT? Eg synest det er eit nokså avgjerande spørsmål i denne samanhengen.

Så sa utanriksministeren at Nederland og Vest-Tyskland hadde kome med visse fingarpeik om at dei kunne tenkje seg ei ordning der visse kyststrekningar i Norge fikk same status som dei var villige til å gi Færøyane og Island. Det er vel det same som Times har vore inne på og som er referert i ei melding frå Norsk Utenrikspolitisk Institutt, der Times seier at denne ordninga ville kunne hjelpe Norge til å slutte seg til avtalen, spesielt dersom landet får endelege forsikringar om at det vil få adgang til dei europeiske marknadene for sine fiskeprodukt. Det ser jo faktisk ut til at Times lanserer den same ordninga, men kva er det for kyststrekningar dei i tilfelle vil gå med på å gi same status som Færøyane og Island?

Bondevik: Eg er samd i at vårt land må vera med i dei drøftingane som skal halda fram, det ville vera urimeleg om ikkje vår delegasjon skulle vera til stades når ein skal drøfta ei så viktig sak som denne, jamvel om det ikkje ligg noko særleg godt til for vårt land. Eg går då ut frå at delegasjonen kjem til å gjera det på same måten som sist, at han i tilfelle dreg seg attende dersom spørsmålet vert læst fast på ein måte som ikkje tener vårt land.

Det er då elles ein merkeleg situasjon ein har kome opp i. For det fyrste er det klart at det nordiske samarbeidet viser svært lite att. Ein skulle ha venta noko meir av det, ikkje minst etter den avtalen som vart vedteken i Helsingfors. Og like merkeleg er det at også EFTA deler seg, på den måten at Storbritannia faktisk har vorte eit EEC-land i denne situasjonen. Eg skal ikkje koma inn på det noko vidare. Ein kan godt skjønna bakgrunnen for sjølve situasjonen, men eg synest nok at han fortel ikkje så lite om det manglande samarbeidet – dette samarbeidet som ein skulle venta viste seg noko meir i realitetar og ikkje berre i teori.

Utanriksministeren nemnde at det hadde vorte slått på at dersom me kunne gå med på ei overgangsordning som varde ut heile avtaleperioden – det vil altså i realiteten seia i 22 år – så kunne dei kanskje vurderer dette på nytt. For mitt vedkomande ser eg det slik at det er inga løysing for oss. Skulle ein gå med på unntak for fiskerigrensa og fisket ved den norske kyst i eit så langt tidsrom, då ville

me vel faktisk tapa så mykje at ein også i framtida ville ha gjeve opp ei 12 mils grense i realiteten.

Eg går også ut ifrå at det framlegget som den norske delegasjonen kom med under London-konferansen, at ein kunne vera viljug til å gå med på ei overgangsordning fram til 31. oktober 1974 fell heilt bort dersom Noreg ikkje skriv under avtalen – at ikkje det framlegget skal føra til at me får eit slag press både frå dei landa som me *har* avtale med og dei landa som ynskjer ein avtale, men at me då må falla tilbake til det som faktisk har vore vårt standpunkt, at inntil 1970 er det tidsrommet som me i tilfelle vil gjeva særordningar for.

Eg går også ut ifrå at den norske delegasjonen held absolutt fast på 12 mils grensa og krev særordning for vårt land av eit eller anna slag, jamvel om det kanskje ikkje skulle bli ei særordning som er 100 % slik som me skulle ynskja det.

Jamvel om det vil få store skadeverknader og skapa store vanskar om me held oss utanfor denne avtalen, så trur eg likevel at det er betre enn å gå inn på ein avtale som vil setja store delar av Noreg i ein så vanskeleg situasjon at eg trur framtida vil koma til å døma for oss for det, om me går med på noko slikt.

Det er sjølvsagt så at desse landa som eventuelt gjer ein avtale, kan leggja store vanskar i vegen for oss når det gjeld fisk og fiskeprodukt dersom me ikkje er med i avtalen, men når ein ser langt framover, er det sjølvsagt til ein viss grad mogleg å rekna med nye marknader utanfor desse landa, der det skulle vera råd å selja t.d. frossenfiskfilet i større mon enn i dag.

Det var desse får merknadene som eg gjerne ville koma med.

Hareide: Det er klart at den situasjonen som er oppstått for vårt land er så pass alvorlig at vi må være med i denne nye konferansen. Vi må jo følge med i dette og være på plass og ikke forlise noe av det som det er muligheter for å oppnå. Når vi tenker på vår fiskeristatus i verden i dag, er det klart at vi må følge med så langt det er råd og ikke dra oss unna på noen måte.

Det var nok en ikke liten skuffelse da vi ble klar over at der ikke var noe grunnlag for en felles nordisk holdning under denne konferansen. Hr. Bondevik var så vidt inne på det spørsmålet. Men jeg lurer på – og det kan vel de svare på som har vært på konferansen – om der ikke kunne være muligheter for et møte mellom de nordiske land i tiden før denne siste konferansen for å se om der ikke skulle være grunnlag for en tilnærming. Vi ville stå så meget sterkere og ha sjanse til å oppnå så meget mer hvis de nordiske land kunne gå i lag og ha noenlunde samme utgangsstilling på konferansen, og – jeg hadde nær sagt – arbeide seg sammen til en blokk. Det er jo en god stund til neste konferanse, og jeg vil gjerne høre om det er en mulighet for at de nordiske forhandlere kan møtes og se om de kan finne frem til et grunnlag å stå på, slik at de andre kunne få inntrykk av at det ikke var store uoverensstemmelser mellom de nordiske land. For det ville de jo benytte seg av, og da står vi så meget svakere.

Det var i grunnen bare dette siste spørsmålet til disse som var med på konferansen som jeg hadde interesse av å ventilere – om der var mulighet for å oppnå noe mellom de nordiske land før man møtes til neste konferanse.

Utenriksminister Lange: Forholdet er det at i fiskerigrensespørsmålet står Norge, sammen med Island, på ett standpunkt. Sverige er 4-milsland, og har ingen ønsker, ingen planer om å gå utover 3 mil. Innenfor EFTA er Norge det eneste 12-milsland. Det er forklaringen på at i akkurat dette problemet er det ikke grunnlag for noe felles nordisk standpunkt, og er det ikke grunnlag for noe felles EFTA-standpunkt.

Når vi kan si at tendensen i folkerettsutviklingen og i statspraksis går i vår favør, altså i retning av en 12 mils grense, så bygger det på folkerettsoppfatninger og statspraksis i land utenfor Europa. For dette gjelder ikke bare Vest-Europa, men også flere av de østeuropeiske land. Riktignok er Sovjet-Unionen 12-milsland, men Polen er 3-milsland, og til og med under innledningen til de forhandlinger som ble ført hvor de skulle forsøke å dokumentere at de hadde tradisjonelt fiske og derfor måtte ha en overgangsordning, var deres utgangsstilling den at det var folkerettsstridig av Norge å gå til utvidelse av fiskerigrensen til 12 mil. Det var det prinsipale polske standpunkt. – Så er vi altså i den eiendommelige situasjon at akkurat i dette problemkomplekset spiller hverken interessefellesskap mellom de nordiske land eller interessefellesskap mellom de landene som er med i EFTA, inn.

Johs. Olsen: Utenriksministeren nevnte at den engelske delegasjonsleder kunne tenkes å gå så langt som til å godkjenne 12-milsgrensen – han hadde sagt noe slikt – etter 22 år, altså etter den perioden som denne avtalen skulle vare. Jeg vet ikke hvordan fiskerne i Norge ville reagere på det, men jeg tror vi ville få en kraftig reaksjon, de ville ikke forstå det, uansett hvilke motytelser som skulle gis. Og det er ganske rimelig, etter de erfaringer vi har når det gjelder England. For vi hadde vel ikke ventet da vi fikk overenskomsten med England om 12-milsgrensen og de fikk sin 10 års overgangsordning, at de skulle komme bare noen få år etterpå og ville ha en helt annen ordning snarest mulig, og gå ifra den overenskomsten vi har. Det var det vel ingen som hadde ant før vi nå har fått se det. Og da melder den tanke seg med en gang: Kan man tro, hvis vi gir etter og inngår en handel og gir nye utsettelse, at de til slutt vil akseptere 12 mils grense for evig tid? Jeg tror at vi vil ha dem tilbake igjen om noen år, det kan alltid finnes årsaker til å ta saken opp. Det er vanskelig å tro noe annet når de denne gang tar saken opp etter at de har godtatt en overgangsordning frem til 1970 og i realiteten indirekte har anerkjent vår 12 mils grense. For England er det land som har hovedinteressen av å fiske innenfor vår 12 mils grense, de andre land har ikke den samme store interesse, det vet vi.

Men så truer de med at vi har handelsmessige interesser når det gjelder fisken, og de kan straffe oss med toll og det ene med det andre. Og det som da blir vurderingen heretter, det blir: Vil 12 mils grensen for Norge ha så stor økonomisk betydning at vi kan ta eventuelle økonomiske belastninger for å beholde den? I all fall tror de islandske fiskere og det islandske folk det for sitt vedkommende, og de har jo allerede erfaring for at det har betydd meget med hensyn til økningen av fiskekvantumet på den islandske kysten at de har gjennomført 12 mils grense. Og det er da heller ikke tvil om hos det brede folk på kysten vår at det vil bety større

fiskemengde og større kvanta oppfisket fisk på kysten hvis vi får beholde vår nåværende 12 mils grense, enn med den 4 mils grensen vi hadde før. Det er da disse interessene man må veie mot hverandre.

Når vi da tenker på at her har England, som er vår største partner i denne saken, gjort opptak til forhandlinger og fått de andre med seg, bare noen få år etter at de i realiteten har godkjent vår 12 mils grense og fått en rimelig overgangsordning – hvilken garanti har man da for at de ikke vil ta saken opp igjen denne gangen også?

Jeg mener at den farlige linje å slå inn på når vi nå skal inn i nye forhandlinger, det er å gi seg til å forhandle om tollkvoter og om andre handelspolitiske ting i forbindelse med fiskerigrensespørsmålet. Det er en linje som ble nevnt sist, og som jeg bestemt vil advare mot. Det er jo bebudet at i dette møtet som vi får i februar kommer vi ikke utenom dette at de vil trekke de handelspolitiske forhold inn når det gjelder fisk, og det kan så være, men mitt råd til delegasjonen må i all fall være det samme som sist: De må være like standhaftige som forrige gang, vi vil ikke gå med på å handle med 12 mils grensen i det hele tatt. Men hvis vi får gode særordninger, kan vi gi disse fire års forlengelse av overgangsrettighetene frem til 1974, hvis de vil gi løfte om at de vil anbefale en godkjennelse av vår 12 mils grense fullt ut fra det tidspunkt. Da blir saken en annen.

Så har vi også en annen ting å ta i betraktning, og det er de spørsmål som kommer opp i forbindelse med Kennedy-runden. Det gjør også at vi har interesse av å delta i møtene, sånn at vi ikke bør holde oss borte.

Vi må heller ikke glemme at i de avtaler vi har i dag med Sovjet og England, er det bestevilkårs klausuler som sier at hvis det blir gjennomført en bedre ordning for en av partene, må den andre nyte godt av det samme. Og disse avtalene må jo gjelde frem til 1970, så det er ingenting å gjøre med det. Men vi må tenke på fremtiden. Sovjet har riktignok gjennomført 12 mils grense uten særordninger, men vi kan allikevel ikke begynne å praktisere vår fiskerigrense slik at den bare skal være 6 mil overfor andre land og ikke overfor Sovjet – det er jo det det engelske forslaget i realiteten gjelder, hvis vi går med på det, en evigvarende rett for andre nasjoner til å fiske mellom 6 og 12 mil. Det betyr i realiteten at de nasjoner som har interesse av å fiske på vår kyst, får anledning til å fiske inntil 6 mil. Da blir jo 12 mils grensen illusorisk for oss i det hele tatt, den blir bare i navnet en 12 mils grense. For det vil komme flere og flere land til. Og når det gjelder de land som ikke kommer hit for å fiske, så spiller det jo ingen rolle om vi sier at vi har 6 eller 12 mils grense overfor dem. Det er de land som fisker her, det virkelig gjelder.

Når det har vært snakket om problemet med å selge fisk, så vil jeg si at det som nå er i utvikling i fiskerinæringen, er jo for det første det at vi holder på å ekspandere når det gjelder fiskeeksporten, og for det annet at vi står oppe i en omlegning når det gjelder anvendelsen av fisken, en omlegning fra tørrfisk og saltfisk til filetproduksjon. Ferskfiskeeksporten er begrenset til visse tider av året. De engelske og tyske trålerne fisker lite om høsten. Da er det mangel på fisk, da betales det gode priser og vi selger mye ferskfisk. Men når det gjelder den store mengden av fisk som vi eksporterer, holder det på å skje en forandring i produksjonen, fra

tørrfisk og saltfisk over til filet, frossenprodukter. Jeg vet ikke om eksporten til England nå utgjør mer enn 30 pst., men ifølge den statistikk som Norsk Frossenfisk utarbeidet i forbindelse med fellesmarkedslandene, avtok i hvert fall fellesmarkedslandene bare 25 pst., og det gikk nesten like mye til fire østsoneland. Det er vel ca. 20 andre land som kjøper frossenfisk, og deriblant er Sverige og USA de største avtakere. Den forventning vi hadde om at vi i England – som er en fiskespisende nasjon – skulle vinne innpass for vår frossenfisk, har ikke slått til. Derimot har vi ekspandert på andre markeder, og vi kan ekspandere ytterligere, så det er ingen grunn til å tro at det ville bli et spørsmål om liv eller død for vår fiskerinæring om vi skulle bli straffet her. Saken har jo også den side at det er Island og Norge som har fisken. Det er jo ikke for våre blå øynes skyld at de kjøper vår fisk, men fordi de trenger den. Det er noe man må være oppmerksom på. Jeg tror at man skal være ytterst forsiktig med å gi kjøp her og handle med vår fiskerigrense for å oppnå handelsmessige fordeler.

Asbjørn Holm: Da vi mottok innbydelsen og fant å ville delta på fiskerikonferansen i London, fant jeg det meget naturlig på bakgrunn av den dagsorden som var satt opp forkonferansen. På konferansen skulle man behandle saker som var av meget stor interesse for oss, nemlig spørsmålet om oppsyn og konservering av fiskebestanden i Nord-Atlanteren og Barentshavet osv. Det viste seg imidlertid ganske snart at spørsmålene om konservering og oppsyn var av mindre interesse på konferansen – i all fall i første omgang – enn det vi hadde regnet med. Det går fram av de dokumenter vi har fått, at fiskeridirektør Sunnanå gang på gang forsøkte å bringe disse spørsmål fram, uten å vinne synderlig gehør hos de andre lands delegasjoner. Det ser ut til at det var forgjeves.

Det var fiskerigrensespørsmålet som var det sentrale, og det var det som ble mest diskutert. Her kommer vel nettopp det momentet inn som utenriksministeren var inne på, at det øves press fra trålerorganisasjonenes side om å få fiske innenfor vår 12 mils grense. Det er en kjensgjerning at fiskebestanden i Nord-Atlanteren og Barentshavet har avtatt sterkt i de siste årene, og slik sett er det ikke noe rart om britene, og for så vidt også andre nasjoner, er interessert i å få i stand en avtale om å kunne utvide sine fiskefelter allerede nå. Men på den annen side må en vel kunne si at det harmonerer svært dårlig med den effektive og harmoniske arbeidsdeling det har vært så mye snakk om.

Etter det utkast vi nå har fått, skal Island, Grønland og Færøyene få beholde en 12 mils fiskerigrense. Jeg kan ikke si annet enn at jeg synes det er en grov diskriminering mot vårt land at ikke vi skulle kunne få den samme særordning som blir etablert for disse land. Jeg tenker da naturlig nok i første rekke på Nord-Norge. Har vi egentlig noe annet næringsgrunnlag der oppe enn fiskeriene? Jeg synes det må være ganske klart at hvis det fortsatt skal bo folk langs kysten – og det ønsker vel alle – har vi ingen ting å gi fra oss. Vi må holde på vår nåværende fiskerigrense så godt som det lar seg gjøre. Vi må være ytterst forsiktige og ikke la oss lokke med løfter om bedre og større markeder.

Etter min oppfatning er det besynderlig at vi skal være klempt opp i et hjørne. Problemet for oss i dag er etter mitt skjønn faktisk ikke å få solgt fisken, men å fange den. Det er allerede nå så lite fisk at en ikke greier å dekke de markeder hvor vi kan selge fisk, og etter det som hr. Johs. Olsen uttalte her, er det ingen ting som tyder på at vi skal få mindre markeder i fremtiden.

Fiskeribefolkningen – og kanskje særlig i Nord-Norge – ble svært glad den gangen det ble gjort vedtak om at vi skulle ha en 12 mils fiskerigrense. Jeg tror ikke at de innrømmelser som ble gitt til enkelte land med hensyn til å kunne drive fiske innenfor vår fiskerigrense, falt i fiskeribefolkningens smak, men det ble nå tross alt gjort. Hva som vil komme til å skje hvis vi gir etter nå igjen, vil jeg helst ikke tenke på. Jeg vil i hvert fall gå imot enhver form for kompromiss utover det som har vært nevnt. Da tror jeg at vi heller får ta en rettssak i Haag. Det er nok å si at vi kanskje kommer til å tape der – det tør jeg ikke ha noen mening om – men jeg tror at resultatet for oss som fiskerinasjon og for den befolkningsgruppe som er helt avhengige av fiskeriene, stort sett kan bli det samme enten vi går med på britenes forslag eller om vi taper en eventuell sak i Haag.

Hvor vidt vi skal delta i de videre forhandlinger, skal jeg ikke uttale meg om nå, men det er vel mye som tyder på at vi bør delta. Men jeg vil på samme måte som hr. Johs. Olsen presisere at det da må være klart at våre forhandlere må være like standhaftige som de hittil har vært.

Engan: Utenriksministeren begynte med å si at man av debatten i forrige møte i hvert fall måtte kunne trekke den konklusjon at man ga sin tilslutning til at våre forhandlere eventuelt kunne gå med på en overgangsordning til 1974. Det er riktig at et flertall av dem som hadde ordet, ga uttrykk for en slik tankegang, men jeg vil gjerne minne om at det også var enkelte som var imot dette og som mente at forutsetningen i all fall måtte være at avtalelandene først godtok vår 12 mils fiskerigrense.

Utenriksministeren har pekt på at det overfor Storbritannias myndigheter øves et bevisst press fra trållerrederienes side om rett til å drive fiske i Nordsjøområdet, og langs den norske kyst. Dette reiser spørsmålet om det ikke kan bli aktuelt å flytte norske trålere utenfor 12-milsgrensen. Jeg er klar over at vi har en avtale med Storbritannia og andre land om en overgangsordning fram til 1970, men jeg må si at jeg hadde ventet en annen holdning fra Storbritannias side. En avtale er en avtale, og etter min oppfatning er det fra Storbritannias side et brudd på avtalen når det slår seg sammen med fellesmarkedslandene og krever en forlenget avtale. Det snakket videre til og med om en avtale som skal vare hele 22 år, og med den fart det nå går nedover med bestanden, kan det være et spørsmål om det om 22 år vil være igjen noen bestand av betydning.

Jeg har med interesse lest referatet fra de møter som har vært holdt, og jeg vil gi våre forhandlere min kompliment for fast og klar holdning. Jeg vil også føye til at det slett ikke er så lett å være Norges forhandler her, for det er sterke karer vi har imot oss.

Jeg vil bare konkludere med at vi bør ikke se oss blind på de handelspolitiske og tollpolitiske spørsmål. Det er riktig som det har vært sagt at vi jo har andre markeder, som for eksempel Frionors marked i Amerika. Der har man hatt litt av en suksess. Vi har også andre markeder og, som hr. Bondevik sa, eventuelt nye markeder. Vi må bare ikke la oss skremme. Jeg vil si det samme i dag som jeg sa i forrige møte, at problem nr. 1 er å få fisken opp av havet – salget blir problem nr. 2. Jeg vil så sterkt jeg kan, henstille til delegasjonen om å holde fram slik som den har stevnet og ikke gi tau lenger enn antydning. Vi blir kanskje nødt til å gå med på en forlengelse av overgangsordningen til 1974, men der bør vi også stoppe.

Statsråd Magnus Andersen: Det er vel for så vidt noe alle er klar over, og også har villet tilkjennegi, at vi er kommet opp i en situasjon som – om man ikke behøver å betegne den som vanskelig – i all fall er noe uvant for Norge, og som man helst hadde sett at man ikke var kommet opp i, særlig på bakgrunn av at man alltid har forsøkt å komme fram til et resultat via forhandlinger. Men like klart er det jo at man ikke har noe annet å gjøre denne gang enn ellers når man kommer i vanskelige situasjoner, nemlig til slutt å ta et standpunkt til hvordan man skal forsøke å komme seg ut av den. Å kunne si på forhånd hvilke standpunkter som vil være de absolutt riktige, har man aldri noen forutsetninger for.

I tillegg til det utenriksministeren har sagt, vil jeg si at jeg i grunnen synes det hele konsentrerer seg til tre-fire hovedspørsmål som man må gi svar på. Rent generelt synes jeg vår holdning bør være at vi nå står noe mer hardt på våre standpunkter enn vi muligens har gjort før. Vi får heller ta risikoen ved det.

Å møte på neste fase i konferansen synes jeg av flere årsaker må være det riktige, og uten å ha tatt noe på forskudd, bør vår delegasjons mandat være at man holder fast ved det som hittil har vært vårt standpunkt, med den innrømmelse som ble lagt fram under siste del av den nå avholdte konferanse.

I den forbindelse reiste hr. Bondevik et spørsmål, som det kan være grunn til å få noe nærmere kommentert. Man skal nok i neste fase si som så, at O.K., vi står ved tilbudet om disse fire årene forutsatt at vi dermed kommer med i avtalen, men skal man ellers stå ved disse fire årene for eksempel gjennom bilaterale ordninger eller to-sidige avtaler med land som er med på denne avtalen? Hvis for eksempel Frankrike og Vest-Tyskland kommer og ber om overgangsordninger til 1974, selv om Norge ikke blir med i en avtale, skal vi da gå med på det, eller skal disse fire årene bare betraktes som en innrømmelse man kan gå med på overfor de andre for å kunne komme med i avtalen?

Når det gjelder spørsmålet om en deling av kysten, må jeg si at på meg virker dette forslaget fra britisk side litt rart. Hvilken del av kysten er det egentlig de er interessert i? Det må jo være den samme del av kysten hvor vi selv er mest interessert i å kunne hevde en 12-mils grense. Hvis man imidlertid skulle bygge noe på antydningen om å dele kysten på en eller annen måte, ville vel kanskje de fleste – sett ut fra den diskusjon vi hadde da den nye fiskerigrensen ble etablert – tenke på at en annen ordning for den vestlige eller sørlige del av kysten kanskje kunne være en fordel, fordi kystbefolkningen her stilte seg noe skeptisk til den utvidelse til 12 mil

som vi foretok, idet man på den annen side regnet med å kunne møte restriksjoner langs andre lands kyster. Situasjonen er imidlertid helt annerledes nå, for hvis det blir inngått en avtale i London som gjør unntak for Island, Færøyene og Grønland, har man nettopp for de kyster som vi først og fremst er interessert i, akseptert en 12-mils grense som vil bli gjort gjeldende også overfor de norske fiskere. Jeg tror derfor ikke at det i det hele tatt er aktuelt å diskutere spørsmålet om en deling av kysten som en løsning.

Så har vi da dette med handelsproblemene. Vel, vi må selvfølgelig ikke overse de problemer vi der har og de problemer vi kan få og som kan bli betydelige. Men jeg vil gjerne si det på den måten at i en situasjon som denne – som jeg for så vidt også kan gå med på å betrakte som meget vanskelig – må man ikke overdrive vanskelighetene. Når det gjelder akkurat dette spørsmålet, står vi her overfor et problem – vi kan i dag vanskelig regne ut hvor stort det vil kunne bli – men tross alt synes jeg ikke vi skal betrakte det som så stort at det skulle gi oss grunn til å begynne å handle med fiskerigrensen. Det er jo det vi i realiteten da gjør. At vi kan gå med på å forlenge overgangstiden med tre eller fire år er jo for så vidt også en handel, men det er ikke en handel i den samme forstand som om vi på grunn av markedsproblemer, for eksempel skulle begynne å diskutere muligheten av en 12-mils grense bare for en del av kysten eller først om 22 eller et annet antall år. Det blir en vesentlig forskjell. Jeg vil si – og jeg har forstått det slik at det for så vidt også er utenriksministerens og Regjeringens syn – at vi bør holde på vår fiskerigrense, men at vi som en viss innrømmelse gjerne vil få diskutere med disse folkene om de kan ta oss med i en ordning hvis de får fire års lengre overgangstid. Dermed bør det imidlertid også være stopp.

Helge Jakobsen: Vi er alle klar over at dette er et alvorlig problem for vår fiskerinæring, og vi er vel enige om at våre forhandlere i England ikke har hatt en lett oppgave. De har tvert imot hatt en overmåte vanskelig oppgave, og vi har fått en forståelse av at det hele kanskje er låst mer fast enn vi var oppmerksomme på.

Nå er det flere her som har sagt at det ikke er så vanskelig når det gjelder handelen med fisk, og at vi ikke må se bort fra at det er andre markeder som kan overta de varer som vanligvis eksporteres til England, Frankrike og Vest-Tyskland. Jeg vil til det si at det ikke er så enkelt som enkelte her muligens tror. Tar vi sildoljeindustrien, vet vi at den har en eksportverdi som varierer fra 250 til 300 mill. kr. Av det sildemelet vi produserer, brukes det her i landet ca. 10 – 15 pst. Resten går til eksport, og det er England, Frankrike og Vest-Tyskland som er de store avtakere. Det er fremholdt flere ganger at vi kan eksportere til østsonen, men jeg vil gjerne ha sagt at det er ikke særlig aktuelt. Vi får ikke noe salg av betydning til østsonen. Hvis det skulle bli stopp i vår eksport til de land vi i dag eksporterer til, ville vårt marked falle helt sammen. Vi må registrere at Sør-Amerika har inntatt en dominerende plass. Har vi først tapt en kunde, er det ikke så lett å få en annen kunde igjen. Hvis man har kontakt med eksportmarkedene og kjenner forholdene der, vil man vite at det er ikke så lett å finne en ny kunde å selge produktene til – det er ikke bare å sitte ved et bord og si at man må finne en ny kunde.

Jeg er klar over at vi ikke bør fire, og at vi må holde på den 12-mils grense som vi møysommelig er kommet fram til, og som England og Russland har godtatt. Jeg er helt enig både med fiskeristatsråden og de andre som har uttalt at vi ikke bør gi slipp på den. Men det skulle være interessant å vite hva England mener med å ville gi særrettigheter for de deler av landet som er spesielt knyttet til fiskeriene. Jeg tror det vil være riktig å få undersøkt hvilken realitet det i grunnen ligger i dette antydende forslag. Man bør jo ikke låse seg mer fast enn høyst nødvendig. Vi vet at etter at vi fikk en 6-milssone utenfor Finnmark og andre steder, har kystfisket innenfor 6-milssonen tatt seg opp i en grad som vi ikke regnet med tidligere. Jeg er klar over at når trålerne kommer utenfor 12-milsgrensen, vil det være til stor betryggelse for de norske fiskerier og for kyststrøkene, men er det ikke en mulighet for å finne en annen ordning? Hvorfor skal man absolutt låse det fast ved 6 og 12 mil? Kunne en ikke underhånden undersøke om det var muligheter for å gå til en grense på 10 mil i en overgangsperiode? Jeg setter det ikke fram som noe forslag, men jeg vil gjerne stille dette spørsmålet. Vi vet jo at denne 6-milssonen har hatt overmåte stor betydning for våre fiskerier, og får vi ikke 12 mil, kunne det tenkes at de andre kunne gå med på 10 mil. Det er langt fra ment å være noe forslag, men jeg vil si at vår eksport og handel med fiskevarer er av så stor betydning for vårt land at vi ikke må miste de kunder vi har. Jeg er enig i det statsråden sa om at vi må holde fast ved tilbudet om de fire årene, men jeg ville gjerne ha brakt dette spørsmålet fram i denne sammenheng for å høre om det ikke var en mulighet til å finne en annen måte å løse problemet på.

Hambro: Jeg forstår det slik at nesten alle som har uttalt seg her, er tilhengere av at vi også skal være med på forhandlingene i den senere runde, og jeg vil gjerne ha sagt at jeg også er helt enig i det.

Når jeg ba om ordet, var det fordi jeg hadde en del spørsmål på hjertet. Noen av dem er så vidt jeg har forstått, allerede besvart. Særlig det spørsmålet som hr. Helge Jakobsen var inne på, ville jeg gjerne ha sagt litt om, for det er ikke så enkelt som det er blitt hevdet her, å finne andre markeder. Erfaringene fra Island synes å vise at Island på grunn av sin fiskeripolitikk er blitt særdeles sterkt avhengige av østsonen, og vi ønsker vel ikke å komme i en lignende stilling. Jeg tror også det er en riktig oppfatning – hvis jeg forsto hr. Helge Jakobsen rett – at vi ikke må stelle oss slik at vi nok får en form for et privilegium og et monopol på å fiske innenfor vår 12-mils grense, men på den annen side ikke får noen mulighet for å selge fisken på de markeder hvor vi ellers oppnår å selge den, for da ødelegger vi de økonomiske fordeler av det vi ellers måtte oppnå. Jeg synes det er en ting man må ha meget sterkt i tankene når man går til denne konferansen, å se etter hvilke muligheter vi der kan ha.

Jeg er ikke helt på det rene med hvor sterkt det kommer inn i bildet og hvilken sammenheng det er mellom de økonomiske forhandlinger som skal komme opp på denne konferansen i slutten av neste måned, og de forhandlinger som siden skal foregå i Kennedy-runden. Men det må vel være riktig å forstå det slik – og jeg skulle ønske utenriksministeren ville si noen ord om det – at vi må kunne gå ut fra at

de land som vi skal forhandle med nå i februar, vil komme til å stå sammen som en blokk under selve Kennedy-runden mot en endring av de resultater som de er kommet fram til, slik at de resultater som blir oppnådd ved forhandlingene i London vil ha stor betydning for forhandlingene i Kennedy-runden, og at vi ikke vil kunne oppnå vesentlige innrømmelser ved de nye forhandlinger under Kennedy-runden.

Jeg har også lyst til å stille et annet spørsmål, selv om det formodentlig er for sent til at jeg kan få noe svar på det i dette møte. Jeg synes det måtte være bryderiet verdt i all fall å få en klarhet over om det ikke er mulig å kompensere litt det tap vi måtte lide ved å måtte gi adgang til fiske innenfor 12-mils grensen, slik som det forutsettes i denne konvensjonen, ved å utvide mulighetene for tilvirkning og foredling av fisken i våre kystdistrikter gjennom en annen politikk angående landingsrettighetene. Det er mulig at det er et for vidtgående spørsmål å ta opp her, men jeg synes det er et spørsmål vi bør undersøke før vi går inn i de nye forhandlinger.

Ellers er det naturligvis i og for seg helt riktig det som særlig sterkt ble fremhevet av hr. Bondevik og som også er hevdet fra andre ved dette bordet, at en slik avtale som den vi eventuelt skulle gå med på etter det opplegget vi har i London, i realiteten – om enn ikke juridisk – betyr at vi oppgir det vesentlige av 12-mils grensen.

Så var det en ganske liten ting som jeg ikke helt forsto, og jeg skulle være glad om utenriksministeren ville si litt mer om den saken. Representanten Braadland nevnte, så vidt jeg forsto, at det var spørsmål om en konflikt mellom vår sjøgrense og grunnlinjene der slik som de ble fastlagt av Haag-domstolen, og de grunnlinjer vi vil kunne oppnå etter konvensjonsutkastet i London. Jeg ville gjerne høre litt mer om det for å kunne vite om det kan være noen alvorlig konflikt. Ellers er det vel riktig at vi for så vidt ikke står fullt så svakt folkerettslig når det gjelder vår 12-mils fiskerigrense, som antydnet. Slik utviklingen har gått de senere år, tror jeg det skulle svært mye til for at domstolen i Haag skulle si at vi ikke kunne ha en 12-mils fiskerigrense.

Så var det et lite spørsmål til slutt med hensyn til mestbesgunstigelsestraktaten. Hvis vi går med på denne konvensjonen i London, blir vi ikke da i virkeligheten nødt til å innrømme andre stater den samme adgang til å drive fiske som konvensjonsstatene? Betyr ikke det at Sovjet-Unionen kan komme med krav om fortsatt å drive fiske på samme måte, slik at det altså blir en utvidelse av de fordeler de har fått ved sin særavtale?

Warholm: Det siste spørsmålet som Hambro nettopp berørte, hadde jeg også tenkt å reise. Hvis man gikk inn for en form for byttehandel om 12-mils grensen, ville etter min mening Sovjet-Russland ha rett til å si opp den avtalen vi har med dem. Vi skal være oppmerksom på at russerne, verdens største fiskerinasjon, har særlig interesse av fisket i de nordlige farvann, og de vanskelighetene vi da kunne komme opp i, har vi ikke muligheter for å se rekkevidden av.

Ellers må jeg være enig med fiskeriministeren i at vel er situasjonen vanskelig, men etter min mening vil den først bli riktig vanskelig hvis vi ikke deltar i drøftelsene i London på det neste møte.

I artikkel 12 i utkastet til konvensjon, som vi har fått oss forelagt, sies det med rene ord:

"I den hensikt å gi fortrinnsrett til den lokale befolkning i tilfelle hvor denne i overveiende grad er avhengig av kystfiske."

Det er jo klart at befolkningen i de nordlige landsdeler – Nordland, Troms og Finnmark – er, som det er sagt, fullstendig avhengige av fisket. Jeg lurar på hvorledes de nasjoner som skal undertegne denne konvensjonen skal praktisere den hvis de skal praktisere artikkel 12 på én måte for Grønland, Færøyene og Island og på en annen måte for Norge. Jeg synes det vil være litt underlig, etter det som står i artikkel 12, og jeg kan ikke se at det er særlig sammenheng i en slik praktisering av den. Jeg tror at når man på diplomatisk vei har forklart engelskmennene hvordan det står til i de nordlige deler av vårt land, må det være grunnlag for å si at vi er i samme stilling som Island, Færøyene og Grønland.

Hr. Engan var inne på om vi skulle gi avkall på vårt eget trålfiske mellom 4 og 12 mil. Til det er å si at den trålerflåte vi har, ikke på noen måte kan sammenlignes med den trålerflåte de andre nasjoner har. Tyskerne bygger nu sin trålerflåte slik at de i stor utstrekning gjør seg uavhengige av de nordlige farvann.

Jeg er enig med fiskeriministeren, ut fra den praktiske erfaring jeg har, i at skal man først begynne å dele opp kysten, kan vi komme i den situasjon at f.eks. tyskerne finner de vil ha størst interesse av Vesterålsbankene og en del av Troms, fordi de har stor interesse av torskefisket, mens engelskmennene, som vi alle vet har størst interesse av hyse, vil være interessert i den del av kysten hvor hysefisket foregår, altså Øst-Finnmark. En slik oppdeling vil være helt umulig.

Så var det et annet spørsmål. Nå er det sagt flere ganger, både forrige gang og denne gang, at man er litt forarget på engelskmennene, fordi de muligens vil si opp avtalen. Engelskmennene kan ikke si opp avtalen med Norge før om seks år. Det ble gjort klart forrige gang. Vi har enda seks år å gå på når det gjelder avtalene med England og Russland, og mye kan skje internasjonalt på seks år.

Jeg er også enig i det fiskeriministeren poengterte når det gjelder dette å gå inn på en byttehandel om 12-mils grensen. Det er jeg for min del ikke villig til. Og jeg er ikke villig til å drive byttehandel om fire år; hvis det allikevel viser seg at vi ikke får til en ordning, kan det ikke ha noen hensikt å opprettholde tilbudet om fire år.

Hr. Helge Jakobsen var inne på viktigheten av å få solgt våre fiskevarer. Jeg er hjertelig enig i at det er ikke så enkelt å skaffe seg nye markeder. Et tapt marked kan man nesten si det er umulig å få erstattet, tross alle anstrengelser for å utvide eksporten på Amerika og andre land. Som utenriksministeren sa, har vi nå en eksport på EEC-landene og på det engelske marked som er av en slik størrelsesorden at det på kortere sikt vil være umulig å opparbeide et marked som kan avta de produkter vi nå selger på våre vanlige markeder. Den oppfatning hr.

Johs. Olsen ga uttrykk for, at det er så enkelt å komme inn på nye markeder, deler jeg absolutt ikke.

Kjøs: Jeg er enig i den konklusjon utenriksministeren trakk, at vi skal delta på den fortsatte fiskerikonferanse i London, med de fullmakter vår delegasjon tidligere har fått. Dette for å gjøre enda et forsøk på å få godkjent særordninger for Norge og for å være til stede når handelen med fisk kommer opp. Stort lenger kommer vi vel ikke for øyeblikket.

Men jeg har også gjort meg en del personlige refleksjoner ut fra det at vi jo alle er interessert i de vilkår som en stor og viktig næring vil komme til å få å arbeide under. Jeg må da si at jeg er lite stemt for at vi skulle gå tilbake på den beslutning som Stortinget har fattet i fiskerigrensespørsmålet. Jeg legger da stor vekt på at England og Sovjet-Samveldet jo har godkjent vår fiskerigrenseordning, og det er dog de to største fiskerinasjoner i de farvann det gjelder. Jeg legger også vekt på at vi er i full overensstemmelse med det amerikansk-kanadiske kompromissforslag på Genève-konferansen, som der fikk så stor tilslutning at det nesten ble vedtatt – det var bare én stemme forskjell.

London-konferansen vil ikke ta hensyn til dette kompromissforslag ved forhandlingene, men det betyr jo ikke at det er uten betydning. Tvertimot tror jeg det vil komme til å få ganske stor innflytelse på den videre utvikling av fiskerigrensespørsmålet internasjonalt sett, og jeg synes det ville være beklagelig om vi skulle føle oss tvunget til å gå tilbake på en ordning som vi jo har grunn til å tro med tiden vil bli den som blir den internasjonalt godkjente. I hvert fall må det særdeles sterke grunner til, hvis vi skulle gjøre det.

Det har vært nevnt her om man når det gjelder forlengelsen til 1974 for overgangsordningen, skulle gjøre dette gjeldende i en bilateral ordning med f.eks. Vest-Tyskland og Frankrike. Men for meg står det slik at det må være meget vanskelig å gå tilbake på det, når man først har lagt fram et slikt forslag. Det må vel også være så pass verdifullt om man kunne få bilaterale ordninger med så pass viktige nasjoner, at man fikk strekke seg til 1974.

Når det så gjelder handelen med fisk, er det et spørsmål som jeg ikke er så særlig mye inne i, men for meg står det slik at på det nåværende tidspunkt er det spørsmålet svært uklart. Vi vet ikke nå hva Kennedy-runden vil føre til, og vi kjenner heller ikke til hvilken fiskeripolitikk og hvilken markedsordning fellesmarkedslandene kommer til å bestemme seg for. Da mener jeg det på det nåværende tidspunkt også er svært vanskelig å kunne drøfte hva vi i tilfelle måtte gi av innrømmelser for å oppnå ordninger når det gjelder handelen med fisk. Det spørsmålet synes jeg det må være rimelig å ta standpunkt til, når man har litt mer oversikt over hvilke ordninger som kommer til å bli de aktuelle i tiden framover. Så min konklusjon blir fortsatt at vi på det nåværende tidspunkt må holde på vår fiskerigrense.

Nybø: Jeg vil komme litt tilbake til spørsmålet om deling av kysten. Da tenker jeg på det forslag til unntaksbestemmelser som utkastet har. Så vidt jeg

forstår, har Storbritannias delegasjonsleder antydnet at en del av norskekysten, den som var særlig avhengig av fiskeriene, kunne komme inn under unntaksbestemmelsene, hvis jeg ikke har forstått det galt, men området har altså ikke vært konkretisert, så vidt jeg vet.

La oss nå si at de godkjenner at de tre nordligste fylkene kommer inn under unntaksbestemmelsene. Jeg vil da understreke at når det gjelder kanskje særlig Vestlandet – Nord-Vestlandet så har man der betydelig interesse av å få fiske så nær Storbritannias kyst som mulig – jeg tenker på Shetlands-øyene, Orknøyene, Hebridene og de områdene – og jeg vil reise spørsmålet om man f.eks. ved en utveksling kanskje kunne oppnå en bilateral ordning med Storbritannia, som gjorde at de tre nordligste fylkene kom inn under unntaksbestemmelsene og fikk en avtale om rettigheter f.eks. på resten av norskekysten og rettigheter for norske fiskere, etter tradisjonsbundet fiske ved Englands kyster?

Det er en tanke som falt meg inn da jeg satt og hørte på dette. Jeg er klar over at norske fiskerier kanskje nettopp som jeg sa, på vestkysten av Norge vil bli ille berørt av de utkast til avtale mellom Storbritannia og EEC som nå foreligger.

Når det gjelder handelen med fisk, ser også jeg det spørsmålet som atskillig mer komplisert enn et par av de tidligere talere her har gitt uttrykk for. Vår eksport av fisk og fiskeprodukter i 1962 utgjorde 830 millioner, så vidt jeg har sett av statistikken, og det er vel utvilsomt at storparten av dette går til nettopp de land vi nå driver forhandlinger med. Det er ikke så enkelt som det er sagt her, at vi bare kan finne nye markeder. Det er sikkert uhyre komplisert å kunne kompensere en eventuell utelukkelse fra disse land eller om vi møtes av en tollmur så høy at det er vanskelig for oss å klyve over den, i nye markeder.

Dessuten må vi også tenke på at det er ikke bare fisk vi skal selge til disse landene. Vi har også andre handels- og tjenesteytelser som vi gjerne vil de skal benytte seg av.

Så til slutt: Når det gjelder det forestående møte i slutten av februar, vil jeg også gi min tilslutning til at vi deltar der og ser hva vi kan få ut av det.

Toppe: Eg er heilt samd i utanriksministerens konklusjon at vi må delta i det komande møtet i fiskerikonferansen. Eg har lese gjennom dette memorandum vi har fått med referat frå dei forhandlingane som har vore, og eg er samd i det standpunktet som vår forhandlingsdelegasjon har teke. Det som er det sørgjelege, og som eg synest er nedslåande, er at våre samarbeidspartnarar både i EFTA og i Norden tek dei standpunkt som dei tek. Vi står jo heilt aleine i kampen for å verje våre rettar, og ein skulle ha venta at vi i all fall hadde fått støtte frå dei nordiske landa, som vi samarbeider med på så mange felt, og at dei ville skjøne det er nødvendig for oss å hevde våre rettar, med det råstoffet vi har langs vår kyst, og gje oss støtte i dette.

Eg tenkte på om det ikkje kunne vere mogleg å få drøfta dette spørsmålet, om ikkje offisielt, så når Nordisk Råd no skal samlast – det blir jo før fiskerikonferansen – og at ein kunne tale om desse tinga då.

Det er klart at i all fall England gjerne vil ha hand om det råstoffet vi har i fiskebestanden langs vår kyst, og ha rett til å reise med det og sjølv foredle det og ta den forteneste dei kan få av det. At dei vil presse oss hardt der, er ganske naturleg. Men der meiner eg at vi ikkje på nokon måte må gje etter. Det er eit livsvilkår for oss – ikkje berre i dag, men i all framtid så lenge det bur folk langs vår kyst – at vi har våre rettar der, og det har alt å seie for at folk i det heile kan eksistere der. Vi må ikkje fire kva som enn skjer. Difor er eg samd i at ein på best mogleg måte prøver å kjempe for dei rettane vi har, og for at vi må behalde dei i framtida.

Reinsnes: Jeg vil også få uttale at jeg er enig i at vi må delta i de videre forhandlinger for å vise vår interesse og for om mulig å vinne forståelse for våre krav om 12-milsgrensen som vi har vedtatt.

For store deler av norskekysten, og særlig i Nord-Norge, som har fiske som grunnlag, vil en avtale etter det utkast som er lagt fram på konferansen, være ensbetydende med avfolkning på lengre sikt. Jeg vil også beklage at man ikke synes å ville gi vårt land de samme unntaksbestemmelser som er antydnet for Island og Grønland, skjønt man skulle tro at forholdene på mange måter er de samme for oss.

Jeg er enig i at handelen med fisk er viktig, men det er klart at hvis en avtale som den som her er lagt fram, skulle bli godtatt, så har vi større interesse av å beholde 12-milsgrensen på lengre sikt av hensyn til fisket. Vi har jo erfaring for at engelske trålere har vært til skade for vårt fiske langs kysten, og at det har skapt vanskeligheter for norske fiskere.

Også jeg vil advare mot at vi gir etter for dette presset. Vi må stå fast på vårt vedtak om 12 mils fiskerigrense til 1970. Å gå lenger enn tilbudet om en ordning til 1974 må ikke komme på tale.

Warholm: Det er et spørsmål som ikke har vært berørt. Det gjelder konserveringstiltakene som omtales i vedlegg 6, og som skal drøftes på konferansen. Jeg skulle gjerne ha hørt litt om hvor mye det spørsmålet har vært drøftet fra norsk side med de andre land, og om det er et spørsmål som ikke ble særlig drøftet på møtet.

Jeg vil også ta opp det spørsmålet hr. Nybø var inne på, når det gjelder våre muligheter til å fiske på visse kyster med såkalt faststående redskap, men det er kanskje så at det spørsmålet blir drøftet bilateralt og ikke under fellesmøtet. Det gjelder ikke bare England, Shetland, Færøyene og Hebridene, men i stor utstrekning også Island og Grønland.

Brommeland: Hvis vi hadde fått det samme tilbud om unntaksbestemmelser som Island har fått, ville vi altså ha akseptert det. Det har vi da ikke fått, men det har vært antydnet at vi kanskje kunne få unntaksbestemmelser for visse deler av kysten, og da synes jeg nok det er verdt å undersøke noe nærmere. Fiskeriministeren syntes å være i tvil om hvilke områder av kysten Storbritannia og de andre mente, men det må da være de tre nordligste fylkene, slik hr. Nybø nevnte. Det er klart at Nord-Norge står i en særstilling, og hvis man kunne akseptere at Nord-Norge kommer på

linje med Island, Grønland og Færøyene med hensyn til unntaksbestemmelser, så kan vi ikke helt utelukke den tanken, hvis det ellers er en farbar vei.

Jeg skulle ha lyst til å vite hva det vil bety for oss på Vestlandet og Sørlandet om vi måtte gå med på en ordning slik at de andre ville bli tillatt å gå innenfor 12-milsgrensen, og om det ville være så helt umulig. Under enhver omstendighet synes jeg det bør utredes noe nærmere.

Det ble nevnt at vi skal ikke handle med fiskerigrensen, men hvis vi i første rekke får godkjent den grense vi har, for Nord-Norge, er dette det essensielle for oss så langt jeg kan bedømme det.

Johs. Olsen: Det er falt et par uttalelser her som tyder på at det er store misforståelser til stede. Jeg vil med en gang ha sagt at jeg ikke mener det er så lett å skaffe nye markeder. Jeg har ikke snakket om annet enn Norsk Frossenfisk, som jeg kjenner til, og hvor jeg har vært med i representantskapet i mange år og kjenner utviklingen.

Når det gjelder sildolje og sildemel, er det noe annet. Men selv om England og Tyskland spiller en rolle som marked for vår sildolje og vårt sildemel, så tror jeg ikke det er bare av vennskapshensyn overfor oss de kjøper hos oss, for det reeksporteres og handles med det vi eksporterer dit av sildolje og sildemel, slik at de selv har interesse av å kjøpe hos oss. Det er også en side av saken.

Det er også nevnt en annen ting som jeg ikke vil skal stå usagt, og det var derfor jeg forlangte ordet. Det ble nevnt at vi kunne gå ned i våre krav til 10 mil istedenfor 12 mil. Jeg vil si at det må vi absolutt ikke gjøre. Det vil av de andre i London bli utlagt som en innrømmelse og en svakhet fra norsk side, og det vil være uheldig for våre interesser under forhandlingene.

Hr. Hambro nevnte at Island var blitt handikappet ved østsonehandelen. Det kan så være, men Island har nå likevel økt sin handel til landene i vest og på grunn av sin 12-milsgrense har de økt fisket, slik at de i dag greier sitt fiske uten subsidier, hva vi ikke greier.

Dette med oppmyking av landingsrettighetene kan høres pent ut, men man må være oppmerksom på at hvis vi for de land som ellers importerer vår fisk, åpner mulighetene for ekspansjon og konkurranse med oss på de norske fiskebanker, så gjør vi det lettere for dem å konkurrere med oss nordmenn både når det gjelder fiske, tilvirkning og eksport. Den siden av saken er også viktig, og det er kanskje hovedgrunnen til at verken fiskerne eller forretningsfolkene liker dette med oppmyking i landingsrettighetene.

Jeg vil til slutt si at jeg er enig med hr. Kjøs i at stortingsvedtaket står ved makt, og jeg synes ikke det haster med dette. Vi må få den nødvendige tid til å gi de råd vi skal gi.

Langlo: Eg vil berre ganske kort seie at eg vil gje mi tilslutning til det dei to statsrådana har lagt fram, slik saka står i dag.

For det første er eg samd i at vi må møte i London og gjere det beste ut av det, i all fall vere der som observatørar. Vi må vite kva som skjer der borte.

Når det gjeld dette med eventuelle nye signal, så er det ingen som har heist dei på dette møtet, etter som eg forstår, i all fall ikkje for alvor. Eg for min part ser det slik at det ikkje er nokon grunn til no å antyde nokon ny instruks for vår delegasjon. Eg er samd i at no får vi stå fast på det vi har halde på før, og på det stortingsvedtaket som er gjort. Skulle det på ein eller annan måte oppstå nokon ny situasjon som gjer det turvande, går eg ut frå som ein sjølvsagd ting at vi får saka tilbake hit.

Om ei eventuell deling av kysten vil eg ikkje uttale meg det minste ved dette høvet. Men eg trur ein skulle vere litt varsam med å reise slike spørsmål under desse vanskelege forhandlingane.

Min konklusjon blir då den at eg gjev mi tilslutning til det som statsrådene har lagt fram, slik saka no står, og etter det som mange har sagt her.

Braadland: Jeg vil gjerne få komme tilbake til to av de spørsmål jeg reiste innledningsvis.

Hva vil det kunne sies å koste hvis vi blir nødt til å bryte gjennom de tollmurene vi maksimalt kan regne å med? Utenriksministeren mente at det ikke lot seg gjøre å foreta noen beregning, fordi man ikke kunne vite hvorledes de tollfrie kvotene i fremtiden ville bli praktisert. Men det må kunne la seg gjøre å få et uttrykk i penger for hva dette maksimalt kan koste oss, og det tallet bør vi i hvert fall ha for oss når vi eventuelt skal ta stilling til de muligheter vi har til å få en handelspolitisk innrømmelse.

Med hensyn til opptrekkingen av grunnlinjene svarte utenriksministeren at det hadde vært et uttrykkelig forbehold fra norsk side at de grunnlinjer vi hadde fått godkjent ved dommen i Haag, sto ved makt. Nå inneholder avtaleutkastet i artikkel 6 en uttrykkelig bestemmelse om at alle rette grunnlinjer som en kontraherende part trekker opp, skal være i samsvar med bestemmelsene i konvensjonen om sjøgrenser og tilstøtende områder. Denne artikkel er så pass klar at hvis vi gjør gjeldende at vi ikke går med på den, så må det sies fra tydelig og skriftlig.

Jeg ser at delegasjonen i møte 16. januar kom med innrømmelsen om utvidede overgangsrettigheter til 1974. Det er to formuleringer som er lagt fram. I den første fastslås uttrykkelig at de norske sjøgrenser skal være som de var tidligere. I den annen er det ikke noe slikt uttrykkelig forbehold. Jeg vil der gjøre utenriksministeren oppmerksom på at ved en streng fortolkning vil det siste alternative forslaget som ble lagt frem 16. januar, måtte kunne oppfattes av de andre som om vi aksepterer grunnlinjene i konvensjonen, og altså går fra de grunnlinjene vi fikk godkjent i Haag.

Hr. Langlo og også andre har støttet at vi deltar i det neste møte, og jeg har for så vidt heller ikke noe imot det. Hr. Langlo brukte det uttrykk at vi i all fall bør være observatører der borte, og det synes jeg er et meget treffende uttrykk, for så vidt som det i dag er ganske klart at det utkast som er fremlagt og som er vedtatt av de andre, er uakseptabelt for oss. Og jeg synes at den annen part i saken har krav på å få vite at når vi kommer til det neste møte, så er det ikke fordi vi er beredt til eller ser en mulighet til å akseptere det forslaget som er vedtatt, men at vi er interessert i

å høre hva de andre akter å foreta seg videre når det gjelder landingsrettigheter og tollbeskyttelse.

Hareide: Det er vel nå fullt klart at konferansens flertall kan gå inn for å gi Island, Færøyene og Grønland særbehandling på grunn av disse lands fiskeristatus. Det er jo også antydnet, som vi alle vet, at det kan bli tale om også å gi områder av Norges kyst en slik særbehandling. Det er jo flere her som har vært inne på dette. Men det er i all fall ikke britene som har antydnet noe slikt; det er andre stater som har antydnet en slik ordning, etter som jeg forstår. Vi vet jo at det ikke kan bli snakk om andre områder på vår kyst enn de tre nordligste fylkene, og engelskmennene kan ikke tenke seg å bli stengt ute fra kysten utenfor disse tre fylkene, for det er der de særlig er interessert i å fiske.

Jeg tror nok at hvis vi kunne få en avtale slik at vi fikk unntaksbestemmelser for disse tre nordligste fylkene kunne det vel være et spørsmål om det kunne være mulig å gi noe lenger sør på kysten, hvis man kunne finne fram til et kompromiss på det grunnlag. Men det spørsmålet får man komme tilbake til når det blir klarlagt.

Vi har ingenting å gi når det gjelder de tre nordligste fylker, og det er vel særlig der britene vil inn; det er der de har drevet fiske, og det er der de er interessert. Derfor er det vel lite sannsynlig at et kompromiss i form av en avtale for andre områder av kysten vil tilfredsstill dem. Våre folk må naturligvis være oppmerksomme på dette. Det er ikke sikkert det vil møte så voldsomt stor motstand på disse andre områdene på kysten, om vi der må gi etter.

Når det gjelder dette med markedene som man har vært inne på, vil jeg si at jeg synes nok at enkelte har vært altfor optimistiske med hensyn til mulighetene for å eksportere og selge vår fisk hvis det skulle vise seg at vi kom i et slikt forhold til dem vi i dag eksporterer til, at de stenger oss ute på grunn av at de ikke har avtale med oss når det gjelder fiskerigrensen. Jeg er redd for at her bør man sannelig ikke være optimistisk. Det er helst i underkant med markeder slik som stillingen er i dag, det er slett ikke lett å få solgt all vår fisk og alle våre fiskeprodukter allerede under de forhold vi har idag. Hvordan skal det da bli hvis vi kommer i en ugunstig stilling overfor de stormarkeder som vi i dag eksporterer på? Man bør være oppmerksom på at dette er et vanskelig spørsmål som man må ta hensyn til. Som sagt, det er ikke lett for oss å bli av med våre produkter nå, og det vil bli umulig hvis vi mister de forbindelser som vi har i dag.

Men på tross av alt dette er jeg klar over at vi bør holde fast på det vi er blitt enige om, og stå fast, så de ikke føler at nå begynner vi å gi etter og nå kan de oppnå det de vil med oss. Hvis dette med et kompromiss og spørsmålet om å gi noe blir aktuelt, så er det tidsnok å komme tilbake til det på et senere tidspunkt. Det er i all fall ikke noe å begynne med i den konferansen som nå forestår.

Formannen: Flere har ikke tegnet seg, og jeg gir da utenriksministeren ordet til et avsluttende innlegg.

Utenriksminister Lange: Jeg skal prøve å svare på de spørsmålene som har vært reist i debattens løp.

Hr. Røiseland mente at faren for at vi kunne bli stevnet for Haag-domstolen av franskmennene, ikke var så stor nå som den fortonet seg for noen uker siden. Og det er jeg for så vidt enig i. Vi kan ikke utelukke at de kan finne på å gå dit, men det er vel lite sannsynlig, fordi de har sviktet selve grunnlaget for en aksjon ved å gi til kjenne at de er innstilt på å gå med på en ordning som i virkeligheten baserer seg på 12 mil.

Det har vært reist spørsmål om hva stillingen er for Storbritannia og for Sovjet-Unionens vedkommende, med hvem vi har overgangsordninger. Der er det helt klart at blir utviklingen den at vi blir stående utenfor fiskerigrenseavtalen i London, så er Storbritannia og så er Sovjet-Unionen forpliktet til å trekke seg ut av vår ytre 6-mils sone etter 31. oktober 1970. Og fordi det kunne fortone seg som om britene lekte med tanken om å forsøke å vri seg unna den forpliktelsen, har vi reist det spørsmålet overfor britene, og fått kategorisk forsikring om at: nei, selvfølgelig, den avtalen som vi har inngått, den står vi ved, hvis ikke Norge er med i en avtale som avløser den og som har andre bestemmelser.

Jeg tror vi skal forsøke å forstå hva som er motiveringen hos britene for denne harde linjen som de kjører på, og som altså rammer oss kanskje sterkere enn den rammer de land som har lettere for å argumentere med at de står i en unntaksstilling for hele sin kyst, sånn som Island, sånn som Færøyene og sånn som Grønland. Det ene er det indrepolitiske presset fra trålerorganisasjonene. Det andre – og det tror jeg er minst like viktig for den britiske regjering – er perspektivet for de framtidige forhandlingsmuligheter mellom Storbritannia og De seks, og at britene legger en hovedvekt på det momentet, at de ser det som en stor vinning hvis de kan komme fram til en avtale i dette spørsmålet, som altså gjelder både adgangen til fiskefeltene og handelen med fisk og konserveringsspørsmål, mellom seg selv og De seks i Fellesmarkedet. Da vil allerede ett område for så vidt være skilt ut fra det som er spesielt kontroversielt mellom Storbritannia og De seks. Og det er et hensyn som vel for Storbritannia spiller større rolle enn det bilaterale forhold til Norge. Det kan vi like eller ikke like – vi misliker det sikkert alle sammen – men jeg tror vi må kunne forstå at i størrelsesorden er for Storbritannia forholdet til De seks viktigere enn forholdet til Norge.

Det har vært reist det spørsmålet: Under den forutsetning at vi går med i avtalen, og på grunnlag av overgangsrettigheter for avtalepartnerne fram til 1974, hva da med Storbritannia og med Sovjet-Unionen? Vel, hvis Storbritannia er part i avtalen, og vi er part i avtalen, og grunnlaget for at vi går med er at partene i avtalen skal ha overgangsrettigheter fram til 1974, så vil det være en bestemmelse som avløser den nåværende overgangsordning mellom oss og Storbritannia. For Sovjet-Unionens vedkommende vil de ikke ha noe rettskrav – i hvert fall er det uhyre tvilsomt om de vil ha noe rettskrav – under mestbegunstigelsesklausulen, men de vil sikkert melde seg og si, at nå har dere innrømmet overgangsrettigheter fram til 1974 til en rekke andre land, og det er ikke rimelig at dere ikke også strekker ut disse overgangsrettighetene like meget til oss. – Så jeg tror at uansett hva det rent rettslige

forhold er – og det kan være noe uklart – må vi realistisk regne med at skulle vi oppnå unntak både for våre grunnlinjer og for hele vår fiskeriordning ellers, mot å yte overgangsrettigheter fram til 1974, så betyr det at vi utsetter den fulle gjennomføringen av 12-milsgrensen for Norge inntil 1974. Jeg tror det er realitetsforholdet der.

Så har det vært diskutert her det problemet om det, hvis det skulle vise seg nødvendig for å få en ordning, i så fall vil være i vår interesse å få en ordning på grunnlag av en deling av kysten. Vi har også overveiet det i Regjeringen, og vi er kommet til at det er så mange ting som taler imot, at vi ikke har villet gå inn på den tankegangen. Det som er kommet, er kommet i form av antydninger – dels fra britisk side, men de har ikke gått lenger i å konkretisere sin antydning om deler av kysten enn til å nevne Finnmark. Det er kommet antydninger fra nederlandsk hold nå ganske nylig om at hvis vi kunne tenke oss å akseptere ordningen i prinsippet for hele kysten, og så komme med forslag om visse områder som skulle være unntatt fra ordningen, så ville nok det bli akseptert. Det vi i og for seg har kunnet tenke oss, var at selv om dette er utgangsposisjonene for de andre parter, så ville det nok, hvis vi først ville gå inn på denne linjen, være mulig å argumentere for unntaksordninger for de tre nordlige fylker, altså å sette skille ved Trøndelag. Men vi har altså ikke ment i Regjeringen at det ville være klokt av oss å gå inn på den linjen, fordi hele den folkerettslige utvikling på litt lenger sikt går i retning av å anerkjenne 12 mils fiskerisone.

Jeg har alt uttalt meg om dette med nordisk støtte. Jeg har ikke noen videre tro på den, fordi interessene går i forskjellig retning, og fordi de tradisjonelle standpunkter er forskjellige for de nordiske land i dette spørsmålet. Men ikke desto mindre undersøker vi nå om det er mulig, forut for den neste fasen fra 26. til 29. februar, å få en kontakt med de andre nordiske land for å se om det fins muligheter for en samordning av standpunkter, i hvert fall i noen monn, før denne nye fasen i konferansen.

Konserveringsproblemene er for så vidt i denne omgang sluttbehandlet på London-konferansen. Og den behandlingen munnet ut i vedtak av en resolusjon som i realiteten henviser løsningen av de problemene til en videre konferanse, hvor også Sovjet-Unionen er med, og under kommisjonen for det nord-østlige Atlanterhav. Det er dessuten enighet om at man skal undersøke om man kunne trekke inn også Canada og De forente stater, slik at dette konserveringsproblemet kunne sees under ett og kanskje løses under ett for hele det nordlige Atlanterhav.

Så er det de handelspolitiske perspektiver. Det har vært spurt om hva sammenhengen er mellom det som foregår i Kennedy-runden. Under slutfasen av denne fiskerikonferansen i februar tror jeg neppe man kan vente å komme lenger enn til vedtak av en resolusjon som i prinsippet sier at de deltagende land under Kennedy-runden vil arbeide for at fiskevarene kommer med inn under tollforhandlingene, og at man altså for dette område, i likhet med for industriens område og det egentlige landbruks område, setter seg som mål å få en halvering av tollsatsene over en fem-årsperiode. Om man dessuten kan få inn en "Declaration of Intent" om liberale prinsipper i den interne handelsordning blant De seks, vil jeg

ikke kunne si noe bestemt om. Men vi har i hvert fall interesse av å være med under drøftingen av denne resolusjonen, for å understreke hvilken vekt vi legger på lave tollsatser og liberale handelsordninger for fisk, både i relasjon til Kennedy-runden og i relasjon til de senere forhandlinger blant De seks om utformingen av deres fiskeriordning.

Hr. Røiseland reiste spørsmålet: Hvis nå Norge ikke vinner forståelse for at vi må ha unntak for hele kysten og for hele vår fiskeriordning, inklusive grunnlinjene – og det må da gjøres klart ved unntak i teksten, jeg er enig med hr. Braadland i at vi må ikke løpe noen risiko for fortolkningstvister senere –, hvis vi ikke kommer med med en sånn unntaksklausul for oss, og vi blir stående utenfor fiskerigrenseordningen, hva så med de handelspolitiske perspektiver? Ja, det er det forferdelig vanskelig å si noenting om.

Hr. Braadland spurte: Går det ikke an å regne ut hva dette vil koste? Selvfølgelig, man kan regne ut hva den fulle gjennomføring av fellestariffen betyr med vår nåværende eksport til Fellesmarkedet. Men det er et rent teoretisk regnestykke, for allerede under den trinnvise oppbygging av overgangen til fellestariffen reduseres vår eksport, og vi aner ikke hva vår eksport vil være når fellestariffen er helt gjennomført. Det eneste vi vet, er at mens vi ved å komme med innenfor en fiskeriordning kunne ha sjanser til en stor ekspansjon, så vil vi hvis vi står utenfor, måtte regne med en betydelig reduksjon. Og det er vel det som er å si om de handelspolitiske perspektivene, at vi må være klar over at det at vi holder oss stramme hvor det gjelder fiskerigrensen, vil bety at vi i hvert fall for en del år framover står overfor betydelig økte vanskeligheter med hensyn til avsetningen av norsk fisk og fiskeprodukter, og at dette altså er en konsekvens som vi da må ta med åpne øyne når vi vil hevde vår fiskerigrensepolitikk.

Formannen: Det er noen som har bedt om ordet. Jeg må da henstille til dem at de fatter seg i korthet og holder seg helt konkret til saken.

Braadland frafalt ordet.

Warholm: Jeg skal fatte meg i korthet. Men utenriksministeren svarte bare på en del av spørsmålet når det gjaldt avtalen med Russland. Hans svar gjaldt dette med en utsettelse i fire år med full gjennomføring av 12-milsgrensen dersom Norge kom med i den avtalen som er skissert, med overgangsordninger fram til 1974. Men hva med hovedavtalen? Er det sånn å forstå at den likevel vil bestå fram til 1970? Eller vil det kunne sees på som et avtalebrudd, slik at Russland kan si at de går tilbake på avtalen og vil fiske inntil 4 mil? Nå vet vi jo også at det hersker stor nervøsitet i Canada og i USA over den stadig økende russiske flåten. Det burde også være et argument overfor England at slipper vi den store russiske flåten inn til 4-milsgrensen, så vil det være helt skjebnesvangert for oss, i all fall for Nord-Norge.

Utenriksminister Lange: Det er ikke noe grunn til nervøsitet i forhold til Sovjet-Unionen. Fiskerigrenseavtalen med Sovjet-Unionen er ganske klar. De har

rett til inntil 1970 å fiske inn til vår 6-milsgrense. Vi har rett til å fiske innenfor deres 12-milsgrense på et avgrenset område i Varangeravsnittet. Men fra 31. oktober 1970 har russerne forpliktet seg til å respektere vår 12-milsgrense fullt ut. Og det vil bare forandres i tilfelle vi gir overgangsrettigheter for en lengre periode til andre land. Da vil russerne sikkert reise problemet, men da på grunnlag av en forlengelse av overgangsordningen, og fremdeles med det utgangspunkt at når overgangsperioden er over, respekterer de 12-milsgrensen.

Røiseland: Det har vore nemnt her at delegasjonen bør ha observatørstatus. Det meiner eg ikkje den bør, for då får dei andre inntrykk av at vi har dratt oss halvveges tilbake. Dertil kjem at vi skal prøve framstøyt på den diplomatiske vegen, og det vil vere nokså vanskeleg dersom vi bare skal vere observatør. Så eg meiner at delegasjonen bør ha vanleg forhandlingsstatus.

Langlo: Hvis det var meg dette sikta til, så er det feil oppfatta.

Røiseland: Nei, det var hr. Braadland.

Formannen: Flere har ikke tegnet seg. Jeg vil bare minne om at utenriksministeren i henhold til forretningsordenen har bedt om at dette møte og de forhandlinger som er foregått her, må holdes hemmelig, dvs. at medlemmene er bundet av sin taushetsplikt i henhold til § 53 i forretningsordenen.

Møtet hevet kl. 12.20.